

Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Teze dizertační práce

Václav Chaloupecký
Československý historik a archivář
(1882–1951)

PhDr. Milan Ducháček

Školitelka: doc. PhDr. Ivana Čornejová, Csc.
Studijní obor: České a československé dějiny

2012

„Život je složitější, než chce být obraz jeho...“

Josef Pekař Kamilu Kroftovi 14. 6. 1930

ÚVOD

Předložená dizertační práce pojednává o životě a díle českého historika Václava Chaloupeckého (1882–1951), žáka Jaroslava Golla, Josefa Pekaře a Josefa Šusty, jenž v době první ČSR působil jako profesor československých dějin na nově zřízené Univerzitě Komenského v Bratislavě.

Václav Chaloupecký je běžně vnímán jako čechoslovakista a pozitivista, z čehož plyne i hodnocení jeho díla jako ideově i metodologicky antikvovaného. Cílem práce proto nebylo napsat pouhou biografii, ale především podrobit historiografický odkaz Václava Chaloupeckého novému přezkoumání, jež by vycházelo z pohledu méně zatíženého nacionálními a ideovými stereotypy. Pokouším se především ukázat, že Chaloupeckého způsob psaní o dějinách vycházel z individuálního zakotvení v českém a slovenském prostředí. Kromě historického školení získaného na pražské univerzitě je pro pochopení ambivalentního přijetí Chaloupeckého prací důležité porozumění optice, skrze níž se naučil nahlížet na dějiny a kulturu, a v neposlední řadě jeho přístupu ke slovenské realitě, který si historik vybudoval díky sňatku se slovenskou básnířkou Ludmilou Groeblovou.

Kromě pokusu o zmapování kořenů Chaloupeckého vztahu k dějinám se práce pokouší o zmapování střetu představitele české kritické historiografie se slovenským národním hnutím, který vedl v eskalaci vzájemného nepochopení české a slovenské kulturní veřejnosti v době první československé republiky. Závěrečná část se pak na příkladu osudů Václava Chaloupeckého pokouší o nastínění klimatu, jež panovalo v české (a potažmo i slovenské) historiografii po smrti nejvýznamnějších představitelů prvních dvou generací Gollovy školy: Josefa Pekaře, Josefa Šusty a Kamila Krofty.

Výsledkem by měl být obraz života a díla historika, jenž byl ve své generaci díky dvacetiletému působení na bratislavské Komenského univerzitě výjimkou. Komparace této zkušenosti s profesními i odbornými postoji kolegů z brněnské a pražské univerzity pak může přinést hlubší porozumění klimatu české (či přesněji československé) historické vědy v první polovině dvacátého století, jež bylo doposud nahlíženo hlavně optikou pražského centra.

Život Václava Chaloupeckého odráží zkušenost generace, jejíž klid narušily hned tři zásadní cézury – dvě světové války a posléze metamorfóza československého demokratického režimu v komunistickou diktaturu. Všechny tyto předěly znamenaly pro Chaloupeckého zásadní profesní a životní zlomy. Snažil jsem se proto nalézt klíč, na základě něž by bylo možné tento natříkrát přerušovaný příběh otevřít a nahlédnout.

Východiskem uvažování nad prameny bylo poznání, že osobnost Václava Chaloupeckého je v českém i slovenském historiografickém kontextu zatížena mnohočetnými a vrstevnatými stereotypy. To samé lze prohlásit o vnímání jeho historiografického díla. Bylo tedy třeba vyjít z předpokladu, že má-li být přistoupeno k analýze obrazu československých dějin, jak je Chaloupecký vnímal a zachytil ve svých textech, je třeba nejprve podniknout rekonstrukci celého obrazu, přesněji řečeno restaurovat jeho kontury poté, co badatel zjistí, jakým způsobem byl vlastně utvořen.

Bylo by bezesporu absurdní vytěsnit z českého i slovenského historiografického kontextu badatele, jenž byl zakladatelem moderní slovenské medievistiky, člověka, jenž se jako jediný z českých historiků během první republiky pokusil dostat koncepci společných (chtělo by se říci kolektivních) československých dějin, vychoval první generaci slovenských středoškolských dějepisářů, byl rektorem bratislavské univerzity v napjatém předmnichovském akademickém roce a posléze převzal po Josefu Pekařovi pražskou stolicí československých dějin. Chaloupecký byl také posledním šéfredaktorem *Českého časopisu historického* a jedním z posledních tzv. univerzálních historiků. Zanechal znatelnou, byť kontroverzní stopu v medievistice i v problematice soudobých dějin a podstatná část jeho prací otevřela diskuse, jež v oboru rezonují dodnes. Tyto skutečnosti činí z osudů Václava Chaloupeckého téma, bez jehož důkladného zmapování v podstatě nelze porozumět proměnám historického bádání v Československu v letech 1918–1948.

V polistopadovém období došlo k postupnému obnovování domácího historiografického kontextu, zejména ve vztahu k dědictví Jaroslava Golla a jeho žáků. Většina osobností, jež dominovaly české historiografii od oddělení české části Karlo-Ferdinandovy univerzity až po zlom v únoru 1948, se buď dočkala zhodnocení v podobě monografie, nebo jim byla věnována pozornost na konferenčních setkání a v následných sbornících, či prostřednictvím výboru textů.

Předložená práce představuje první pokus o hlubší proniknutí do života a díla Václava Chaloupeckého. Na rozdíl od Josefa Pekaře, Josefa Šusty, Kamila Krofty, Jana Slavíka, Zdeňka Kalisty, Čenka Zírta, Antonína Rezka, Františka Kutnara, Otakara

Odložilíka, Daniela Rapanta a dalších historiků, jejichž odkaz byl během polistopadových dvaceti let po právu (byť místy poněkud účelově) ožiován, o práci věnovaných přímo Václavu Chaloupeckém se objevilo naprosté minimum, byť v dílčích či materiálově zaměřených sondách jeho osobu a dílo nebylo možné pominout. Zdálo by se, že osobnost takového formátu nelze při výkladu české ani slovenské historiografie ignorovat – a přesto se tak děje. Uvedme jako *pars pro toto* pokus Zdeňka Beneše o vymezení jakési „*generace roku 1900 v české historiografii*.“ Nejde pouze o vágnost konceptu, ale především o to, že v řečené tezi vedle Jana Slavíka, Karla Stloukala, Jaroslava Prokeše, Františka Dvorníka, Františka Kutnara či Bedřicha Mendla zkrátka Václav Chaloupecký nefiguruje, přestože ze všech jmenovaných dosáhl v domácím prostředí nesporně nejvyšších akademických met. Kolem jména Chaloupecký jakoby trvalo mlčení, počínající v podstatě již jeho smrtí roku 1951. To má ovšem své příčiny.

Hlubší slovenská recepcí díla Václava Chaloupeckého byla až donedávna minimální především v důsledku odmítnutí tzv. ideje čechoslovakismu, za jehož čelného představitele je Chaloupecký pokládán. Nejen další bádání, ale především změny slovenského společenského klimatu a státního uspořádání někdejšího československého státu po roce 1938 (a opětovně i po roce 1993) odkázaly Chaloupeckého práce do role antikvárního zboží, o něž málokdo jeví zájem. Ke změně došlo až v posledních letech, kdy se na jedné straně objevily pokusy využít tradovaných stereotypů o Chaloupeckého díle (především knize *Staré Slovensko*) k obhajobě staromilsky nacionalistického obrazu slovenských dějin, jak je prezentuje starší generace slovenských medievistů v čele s Richardem Marsinou a Matúšem Kučerou. Aniž bych chtěl propadat dialektickému pokušení, mnohem vyváženější přístup založený na opětovném čtení Chaloupeckého textů se odráží v pracích mladší generace slovenských medievistů a archeologů středověku, zejména v textech Jána Steinhübel, Vincenta Múcsky či Mateje Ruttkaye.

V českém kontextu rezonuje Chaloupecký sporadicky. Svou roli v tom sehrála zejména skutečnost, že středověké dějiny Slovenska se staly po roce 1948 doménou historiků ze slovenské části republiky a po rozpadu společného státu se v tomto ohledu v Čechách a na Moravě změnilo pramálo. Vedle dobové podmíněnosti jeho čechoslovakistického východiska je minimální recepcí Chaloupeckého osobnosti a díla v domácí historiografii způsobena tím, že nevychoval žáky, kteří by se k němu explicitně hlásili, a že se s podstatnou částí svých generačních vrstevníků i mladších kolegů se dostal do odborných polemik.

Slabá recepce Chaloupeckého medievistických prací s českou tematikou je zapříčiněna jak dílčími v nich obsaženými omyly, popularizačním charakterem větší části z nich, tak (a především) zásadní metodologickou proměnou západní medievistiky ve druhé polovině dvacátého století, jež odsoudila většinu Chaloupeckého prací do oblasti dějin historiografie. Přesto je příznačné, že pracují-li medievisté (jako byl Dušan Třeštík, dnes např. Petr Sommer aj.) s texty českých václavských a prokopských legend, odkazují, byť s explicitními výhradami, na edice vydané právě Chaloupeckým.

Každému, kdo hledá způsob, jak koherentně reflektovat historikův život, jeho dílo a způsob uvažování, se naskýtají přinejmenším tři možnosti, které již před padesáti lety pregnantně formuloval Jaroslav Marek: *„Když připoutává naši pozornost věcné, faktografické bohatství, obsažené v práci dějepisce minulých dob, zabýváme se fakty; badatel, který vypracoval speciální metodu, je v dějinách historiografie zastoupen výkladem o ní. Jestliže byl některý historik nápadný svou ideovou angažovaností, pak je těžištěm portrétu v dějinách historiografie analýza ideologická, filozofická.“* Faktografickému a metodologickému zaostření se však dílo Václava Chaloupeckého v naprosté většině vzpírá, přinejmenším proto, že odkaz historismu a toho, co bývá ne právě vhodně nazýváno „gollovským pozitivismem“, se během meziválečného období začal postupně jevit jako retardační element. Ačkoli subjektivně laděné ohlasy impresionismu Chaloupeckému nebyly cizí, takového respektu, jakému se v odborných kruzích těší Šustovy *Dvě knihy českých dějin* či první díl Pekařovy *Knihy o Kosti* se žádná z jeho knih nedočkala. K soustředění na jazykovou stránku historikova textu přirozeně vybízí fakt, že Chaloupecký měl sklony k artistnímu vyjadřování. Textová analýza v duchu strukturalismu či hermeneutiky, případně metod, jež nabízí dědictví lingvistického obratu, sice skýtá mnoho dílčím způsobem využitelných možností, avšak nutně odvádí badatelovu pozornost od konkrétního zakotvení zkoumané osobnosti v čase a prostoru. V osobnostní monografii jsou tyto postupy bezesporu využitelné coby fasety, jako fundament však jen s obtížemi. Nabízí se tedy možnost soustředit se na poslední z Markem jmenovaných hledisek – totiž ideologické.

Václav Chaloupecký bývá paušálně charakterizován jako čechoslovakista. Budeme-li však jeho dílo a postoje hodnotit pouze z hlediska poplatnosti jmenované ideji (jež je všeobecně, avšak mylně pokládána za petrifikovanou ideologickou floskuli vystavěnou na základě znění čl. ústavy z roku 1920) získáme velmi plochý portrét. Výsledkem bude příběh vědce, jenž se dal plně do služeb první Československé republiky, aby po Mnichově a

opětovně i po únoru '48 seznal, že rozklad a metamorfóza státu zásadně postihly i koherenci jeho vědecké argumentace. Po druhé světové válce Chaloupecký už žádné významnější dílo nenapsal a nadále se vracel k tématům, jimž se věnoval v meziválečném období a během protektorátu, ba dokonce ještě v době monarchie. Zemřel náhle a předčasně roku 1951 s vědomím, že své nejpodstatnější dílo – plánovanou syntézu středověkých československých dějin – již neuskuteční.

Takový (řeceno s Haydenem Whitem) tragický příběh by i přes depresivní vyznění jistě vypadal efektně. Na otázku, zda je obhajitelné pokoušet se psát monografii, jejíž dominantou by byl důraz na neúspěchy zkoumané osobnosti, je třeba odpovědět, že nikoli.

Jestliže pokus o obraz života a díla Václava Chaloupeckého nebylo možné postavit na pátrání po metodologickém a ideovém přínosu tohoto historika, bylo třeba tázání obrátit a upřít pozornost na limity Chaloupeckého interpretací, na kořeny jeho omylů a na polemiky, jež jeho pojetí vzbudilo a jež posléze vedly k dalšímu prohloubení historického poznání. Právě zaostření na oborové peripetie a politický, nacionální a generační rozměr polemických střetů představuje cestu, jíž jsem se pokusil téma Václav Chaloupecký uchopit.

Takových neuralgických bodů se v Chaloupeckého případě nabízí celá řada. Většina z nich skýtá velmi pestrý materiál, přičemž interpretační pole těchto témat je namnoze dosud v pohybu. Za všechny lze zmínit spor o dataci Kristiána, kontinuitu Velké Moravy a raněstředověkého (i novodobého) českého, uherského či slovenského státu, zrod sociologizujícího a marxistického pojetí husitství, noetické limity tzv. pozitivistické historiografie, otázku etnogeneze Slováků a chápání pojmu národ, utváření slovenské archivní správy po roce 1918, kontroverzní kariéru Milana Hodži a zákulisí politického boje o budoucnost Horních Uher po rozpadu dualistické monarchie, neúspěch projektu vydávání písemností k dějinám katolické restaurace v českých zemích, obsazování historických profesur po první generaci Gollových žáků, protektorátní angažmá české vědy, generační a politickou výměnu elit po zvratech let 1945 a 1948 etc.

Při vědomí pestrosti naznačených problémů bylo zároveň třeba mít na mysli, že komplexní zmapování každého z uvedených témat by bezesporu vydalo na samostatnou monografii a že žádný současný historik není s to je všechna do hloubky ovládnout. Při promýšlení těchto neuralgických bodů bylo tedy třeba opřít se o sekundární literaturu, snažit se je zasadit do dobového kontextu české, slovenské i československé historiografie a

někdejší interpretace znovu promyslet a pokud možno jejich obsah doplnit na základě nově shromážděného pramenného materiálu.

Soustředění na polemickou stránku Chaloupeckého osobnosti a díla se ukázalo jako nosný přístup, díky němuž bylo možné vyvarovat se tradovaného paušálního náhledu v rovině čechoslovakismu. Vyžadovalo to ovšem poněkud větší koncepční úsilí a interdisciplinární záběr, než jaký by byl třeba pro prostý biografický náčrt života a díla. Výsledkem se však může být zajímavý příběh historika, který se nezdá mýlit, avšak i svými omyly inspiroval.

Za východisko k hodnocení Chaloupeckého osobnosti a díla slouží již léta medailon Františka Kutnara začleněný do známého přehledu. Kutnarovo vzácně vyrovnané, ačkoli převážně kritické hodnocení je dosud nejpronikavějším shrnutím Chaloupeckého historiografického odkazu. S kultivovaným tvrzením, že Chaloupeckého práce „*nebyly vždy šťastně založeny heuristicky a řešeny vyváženě*“, lze rozhodně souhlasit, stejně jako s tím, že nejstarší období českých dějin vyhovovalo „*svou problematičností, možnostmi subjektivních výkladů nejlépe badatelské povaze Chaloupeckého, v níž se kritičnost stýká s vědeckou vynalézavou fantazií a se schopností překvapivé kombinace a dalekosáhlé hypotézy.*“

Kutnar shledával nejvýraznější Chaloupeckého odkaz v české medievistice s důrazem na raný středověk. Podobný závěr pro slovenské prostředí zformuloval Richard Marsina, když vyslovil na Slovensku dosud nepříliš ochotně přijímanou skutečnost, že „*Chaloupecký je vlastne zakladateľom modernej slovenskej medievistiky. Je prvým autorom vedeckých prác, ktoré sa medievistickou problematikou zaoberali z hľadiska konkrétne vymedzeného Slovenska a Slovákov, aj keď ich chápal len ako vetvu jednotného československého národa.*“ Marsina však zároveň konstatuje, že „*s postupným rozvojom archeológie a zintenzívněním bádania o najstarších slovenských dejinách sa z vedeckého hľadiska stali názory Václava Chaloupeckého úplne neudržiteľné.*“ Tím není míněno pouze ideologické pozadí poplatné Chaloupeckého individuální zkušenosti na základě níž historické vztahy Čechů a Slováků interpretoval způsobem, jenž ho opakovaně přiváděl do konfliktů jak s předpřevratovou generací slovenských kulturních pracovníků, např. s Jozefem Škultétyem, tak posléze s Danielem Rapantem a dalšími.

V soustředění na profesní profil historika jakoby zároveň zůstávalo opomenuto, že Chaloupecký sám sebe vnímal také (a zpočátku zejména) jako archiváře a knihovníka. Těmto činnostem zasvětil nejen své první odborné působení v pozici lobkovického

knížecího úředníka v Roudnici nad Labem, ale věnoval se jim i později. Po vzniku ČSR se odhodlal odejít na Slovensko a působit tam jako státní inspektor knihoven a archivů podřízený Ministerstvu školství a národní osvěty. Přestože se brzy habilitoval na Komenského univerzitě, zmíněnou funkci zastával po celých dvacet meziválečných let až do chvíle, kdy byl slovenskou autonomní vládou „*poskynut k dispozici*“. Přestože se knihovnictví i archivní povinnosti podstatně odrazily v Chaloupeckého historiografickém díle, byly tyto jeho aktivity dosud reflektovány zcela marginálně. I s těmito stereotypy, omyly a opomenutími bylo tedy třeba se při znovu promýšlení Chaloupeckého odkazu vyrovnat.

Za badatelský přínos předložené práce lze pokládat zejména zhodnocení materiálu ze slovenských archivů, jejichž obsah doposud nebyl vytěžen, případně zcela okrajově, a jeho uvedení do souvislosti s materiály českými. Jde především o fondy Archivu Univerzity Komenského, Archivu Pamiatkového úradu SR a Slovenského národného archivu. Konfrontací slovenských fondů s pramenným gros Chaloupeckého osobního fondu uloženého v Archivu AVČR a s osobními fondy českých historiků uloženými v Archivu Národního muzea, Památníku národního písemnictví a Národního archivu a jejich doplněním o dílčí, avšak významné prameny z Moravského zemského archivu, Archivu Masarykovy univerzity a Oddělení dokumentace Ústavu Dějin umění AVČR pak bylo možné zrekonstruovat vztahovou síť, která posloužila jako východisko celé práce. Zasazení osudů Václava Chaloupeckého do vztahů, či spíše generačních tenzí panujících mezi třemi československými univerzitami v době první ČSR je zřejmě hlavním přínosem práce pro dosavadní poznání personálního a institucionálního zázemí české a slovenské historiografie.

Za klíčové pro slovenské prostředí lze pokládat zejména zmapování vztahu Chaloupeckého a jeho českých kolegů z Univerzity Komenského, ke slovenským vědcům a kulturním pracovníkům, k Milanu Hodžovi (taktéž dlouholetému ministrovi školství), Jozefu Škultétymu a především k Danielu Rapantovi a nastupující první generaci slovenských univerzitních historiků (Branislav Varsík, Alexandr Húščava aj.) Zachycení tenzí panujících v Historickém semináři Univerzity Komenského představuje novum jak v české, tak ve slovenské historiografii.

Stejně tak lze za přínos pokládat přehodnocení a širší kontextualizaci dosavadních poznatků Zdeňka Beneše o znovuobsazování pražských univerzitních stolic po úmrtí

Václava Novotného a Josefa Pekaře. Zejména obsazení Pekařovy katedry, jíž se ujal Chaloupecký, je srozumitelné právě jen v komparaci situace na všech třech československých historických univerzitních pracovištích. Vztah k Josefu Pekařovi je také klíčem k rozkolu, který nastal ve střední historické generaci po roce 1945 a který Druhém sjezdu československých historiků vyústil v rychlý nástup tzv. marxistické historiografie. Zde se podařilo prohloubit dosavadní bádání Antonína Kostlána.

Po poznání vývoje slovenského archivnictví po roce 1918 je klíčová kapitola, v níž se podařilo zmapovat fungování a především omezené kompetence Slovenského inspektorátu pro správu knihoven a archivů, jehož byl Chaloupecký jediným představitelem. Právě na této instituci však ležela v poválečných letech odpovědnost za převzetí hornouherského archivního a knihovního bohatství do rukou ČSR a také jednání o archivní a spisové rozluce s Maďarskem. K těmto otázkám přináší práce i po studiích Zdeňka Šambergera a Václava Babičky zcela nové a zásadní poznatky, především k negativní úloze pražského centralismu ve vztahu k rodící se slovenské správě a také k zásadnímu nedorozumění s maďarskou stranou v otázce předání archiválií, jež se vázaly k dějinám a správě slovenského území.

Zmapování díla Václava Chaloupeckého pak přineslo především poznání zlomů, které pro Chaloupeckého generaci a její tvůrčí aktivity znamenaly obě světové války. Chaloupeckého medievistické zájmy byly po roce 1918 překryty nutností vyrovnat se s výzvami slovenského archivního bohatství a potřebou vyčlenit dějiny Slovenska z tradičního obrazu dějin zemí koruny uherské. Chaloupecký byl v tomto směru průkopníkem. Jeho pojetí počátků slovenských dějin, podané v práci *Staré Slovensko*, však narazilo na neporozumění a odpor slovenského národoveského hnutí v čele s Jozefem Škultétyem. Rozbor tohoto ideového střetu, podaný v předložené práci, je nejen příspěvkem k dějinám česko-slovenských vztahů, ale představuje také analýzu argumentační výbavy obou polemizujících stran. Z ní vyplynulo především fatální nerozozumění a neprolnutí dvou vzájemně mimochodných modernizačních diskurzů. Chaloupeckého spor o staré Slovensko (s Jozefem Škultétyem) i o deset let později vypuknuvší polemika o starý Liptov (s Danielem Rapantem a dalšími) představují klíčové momenty ve vývoji česko-slovenských vztahů nejen v úžeji vymezené rovině vnitrooborových vztahů, ale také v rovině kulturní a politické. Zmapování peripetií obou polemik prokázalo, jak mnoho se poznatky

historických věd stávaly ve slovenském prostředí politikem a jak zdánlivě akademické otázky ovlivňovaly česko-slovenský poměr i na parlamentní úrovni.

Zároveň vyšlo najevo, že vzájemné nepochopení v rovině užívaných pojmů vedlo ke specificky slovenské averzi vůči tzv. čechoslovakismu a že teprve v důsledku těchto polemik dostala zmíněná floskule pejorativní obsah. Rozborem Chaloupeckého terminologie se však také podařilo zpochybnit tradované tvrzení, že čeští profesori Univerzity Komenského sloužili cíleně politickým zájmům a prosazování oficiální státní ideologie v duchu ústavy z roku 1920. Přinejmenším v případě Václava Chaloupeckého je takové tvrzení mylné. Byl-li Chaloupecký zastáncem názoru na česko-slovenskou kulturní jednotu, pak k tomuto postoji dospěl jinými cestami, než prostým přijetím oficiální ideologie. Přesto to byl právě on, kdo mezi slovenskými národovci i separatisty figuroval jako zástupný symbol asimilačních tendencí „čechoslovakismu“.

Rozborem Chaloupeckého husitologických a legendistických prací se zdařilo zmapovat jeho vztahy k Josefu Pekařovi a odhalit vztah učitel-žák jako určující motiv Chaloupeckého mediivistických prací. Příliš plochá interpretace polemiky o význam husitství v českých dějinách učinila z Chaloupeckého „pekařovce“. Rozborem vzájemného poměru Chaloupeckého a Pekařových prací se podařilo toto paušální označení nejen zproblematizovat, ale nakonec i vyvrátit.

Na rozdíl od husitik vedla otázka datace Kristiánovy legendy naopak k oslabení vztahu Chaloupecký-Pekař. Chaloupeckému se sice podařilo dospět při filiaci václavských a ludmilských legend k potvrzení Pekařova průkopnického objevu, zmapováním geneze jeho závěrů a z nich vzešlých polemik (především s Rudolfem Urbánkem) se však také ukázalo, jak vzájemné averze žáků Pekařových a žáků Václava Novotného ovlivňovaly interpretační klíče, s nimiž se do dodnes otevřené problematiky historikové vrhali. Odhalení Chaloupeckého paleografických a filologických handicapů také ukázalo zásadní roli, kterou v jeho edičních pracích sehrál Rudolf Holinka, a také význam Chaloupeckého spolupracovníků, z nichž Jaroslav Ludvíkovský nakonec díky erudici klasického filologa přehodnotil i Chaloupeckého interpretační omyly. Kapitoly o mediivistických pracích bratislavského historika jsou tedy novátorské jak v oblasti dějin české husitologie, tak v otázce geneze sporů o dataci nejstarších českých legend.

Závěrem lze konstatovat, že přínosem práce je i její biografický rámec. Přestože se věnuje mnoha dílčím slovakistickým, medievistickým, metodologickým a historiografickým tématům a je snad také příspěvkem k dějinám prvorepublikového univerzitního školství, představuje jako celek portrét Václava Chaloupeckého jako člověka i jako historika.

Přestože má každá z pěti kapitol analytický rámec, v souhrnu tvoří chronologicky uspořádaný celek, který mapuje život a dílo Václava Chaloupeckého. Úvodní kapitola řeší otázku významu sociálního zázemí i rodného kraje pro historikovu práci a způsob nakládání s prameny, a především ukazuje, jak zásadní může být setkání s nevhodnou výchovou, ale i s inspirativním univerzitním učitelem. Text pak mapuje Chaloupeckého život od kořenů v rodné obci a „let učňovských“ přes působení archivních u roudnických Lobkoviců, válečnou cézuru, dvě dekády archivářských a univerzitních prací na Slovensku až po práci na velkých syntézách třicátých let, příchod na pražskou Pekařovu stolicí československých dějin, klima druhorepublikového rozchodu Slováků s ČSR, tísnivá léta protektorátní a postupný rozklad demokratického režimu i svobodného vědeckého světa v době třetí republiky a v klimatu sovětizace české kultury.

Právě biografický rámec předložené práce z ní činí také příspěvek k otázce významu a dědictví Gollovy školy, jíž byl Chaloupecký typickým, ale také posledním představitelem.

PRAMENY A LITERATURA

PRAMENY NEVYDANÉ

Masarykův ústav Archiv akademie věd ČR v. v. i .
fond Václav Chaloupecký

Archiv Univerzity Karlovy
fond Filozofická fakulta, k. 26, i. č. 314, osobní spis Václava Chaloupeckého.
fond Profesorský sbor FF UK 1945-1949.
Zápisnice studentů FF UK-F, Filozofové řádní/mimořádní 1903–1910

Archiv Univerzity Komenského
fond Filozofická fakulta
fond Rektorát Univerzity Komenského
fond Učitelé Filozofické fakulty
Registratura Filozofické fakulty UK
Zápisnice Akademického senátu UK 1919–1939

Archiv Pamiatkového ústavu SR
fond Štátny inšpektorát archívov a knižnic

Oddělení dokumentace Ústavu Dějin umění AVČR v. v. i.
fond Zdeněk Wirth

Slovenský národní archiv
fond Krajinský archiv

Národní archiv ČR
fond Josef Šusta
fond Ministerstvo školství a kultury

Archiv Národního muzea
fond František Kutnar
fond Josef Pekař I-III
fond Karel Stloukal
fond Rudolf Holinka

Literární archiv Památníku národního písemnictví
fond Albert Pražák
fond Antonín B. Černý
fond František Laichter
fond Jan Gebauer ml.
fond Josef Borovička (nezpracováno)

Moravský zemský archiv Brno
fond G450 František Hrubý

Archiv Masarykovy Univerzity
fond B69 Jaroslav Ludvíkovský

Státní okresní archiv Jičín
fond Archiv obce Dětenice (nezpracováno)
fond ONV Jičín
Sbírka druhopisů matrik okresu Jičín, Farní úřad Osenice

PRAMENY VYDANÉ

- 1. sjezd československých historiků 1937. Přednášky a debaty*, Praha 1938.
Jaroslav BOUČEK, *Rok 1915 v dopisech Václava Chaloupeckého*, *Historie a vojenství* 52, 2003, s. 49–58.
Listy úcty a přátelství: vzájemná korespondence Jaroslava Golla a Josefa Pekaře, Josef Klik (ed.), Praha 1941.
Josef Šusta a František Hrubý ve vzájemné korespondenci, Tomáš Borovský – Jiří Lach (edd.), Brno 2006 (= Prameny dějin moravských, sv. 12).
Jubilejní zpráva Druhého českého státního reálného gymnasia v Praze 2 (v Truhlářské ulici) za léta 1874–1924 Praha 1924.
Korespondence Josefa Pekaře a Kamila Krofty, Jaroslav Čechura – Jana Čechurová (edd.), Praha 1999.
Korespondence Ondřeje R. Halagy a Václava Chaloupeckého. „Shledávám zcela logickým, že nalézáte příbuzenské vztahy mezi slovenským východem a český západem...“, Milan Ducháček (ed.), *Práce z dějin Akademie věd* 1, 1/2009, s. 35–70.
Pokus o první vědeckou syntézu světových dějin v Československu a její redaktor Josef Šusta, Jiří Lach (ed.), *Moderní dějiny* 9, 2001, s. 285–338.
Výroční zprávy c. k. vyššího státního gymnasia v Mladé Boleslavi 1891–1900, Mladá Boleslav 1892–1901.
Jubilejní zpráva Druhého českého státního reálného gymnasia v Praze II (v Truhlářské ul.) za léta 1874–1924, Praha 1924

VÝBĚR NEJDŮLEŽITĚJŠÍ SEKUNDÁRNÍ LITERATURY

- 50 rokov Univerzity Komenského v Bratislave*, Bratislava 1969.
250 let gymnasia v Mladé Boleslavi, Mladá Boleslav 1938.
Aktuální slovakistika, Ivo Pospíšil – Miloš Zelenka (edd.), Brno: Masarykova univerzita 2004

- Eleonóra BABEJOVÁ, *Fin-de-Siecle Pressburg: Conflict & Cultural Coexistence in Bratislava, 1897–1914*, New York 2003 (= East European Monographs 617).
- Václav BABIČKA, *Archiv Ministerstva vnitra a archivy na Slovensku 1918–1938*, Slovenská archivistika 21, 1/1986, s. 54–72.
- Václav BABIČKA, *Slovenské archivnictví v letech 1919–1939 z pohledu ministerstva školství a národní osvěty v Praze*, Slovenská archivistika 40, 2/2005, s. 3–38.
- Elisabeth BAKKE, *Doomed to failure? The Czechoslovak nation project and the Slovak autonomist reaction 1919–1938* (= Series of dissertations submitted to the Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, University of Oslo, No. 11/99) [online], http://folk.uio.no/stveb1/Doomed_to_failure_links.html
- Elisabeth BAKKE, *How voluntary is national identity?*, Revised version of a conference paper presented at the 8. National Political Science Conference, Tromsø 2000 [online], http://folk.uio.no/stveb1/How_voluntary.pdf
- Elisabeth BAKKE, *The Making of Czechoslovakism in the First Czechoslovak Republic*, In: *Loyalitäten in der Tschechoslowakischen Republik 1918–1938. Politische, nationale und kulturelle Zugehörigkeiten* Martin Schulze Wessel (ed.), München 2004 (= Veröffentlichungen des Collegium Carolinum. 101), s. 23–44.
- Elisabeth BAKKE, *Czechoslovakism in Slovak History*, In: *Slovakia in History*, Mikuláš Teich – Dušan Kováč – Martin D. Brown (edd.), Cambridge 2011, s. 247–268.
- Zdeněk BENEŠ, *Mezi pragmatikou a konceptualizací (Dějiny československé Josefa Pekaře jako historický text)*, In: *Vlast a rodný kraj v díle historika. Sborník prací žáků a přátel věnovaný Josefu Petráníovi*, Jaroslav Pánek (ed.), Praha 2004, s. 159–176.
- Zdeněk BENEŠ, *Porozumět nebo poznávat? Skica k jednomu rysu české historiografie 20. století*, in: *Nedosti bylo Jana Křena. Janu Křenovi k pětasedmdesátinám*, Kristina Kaiserová – Jiří Pešek (edd.), Ústí nad Labem 2005, s. 15–29.
- Zdeněk BENEŠ, *Podmínky nástupnictví. Znovuobsazení profesur československých dějin na Univerzitě Karlově v roce 1937*, In: *Kultura jako téma a problém dějepisců*, Tomáš Borovský – Jiří Hanuš – Milan Řepa (edd.), Brno 2006, s. 171–183.
- Zdeněk BENEŠ, *Strápek osudu. Habilitace Františka Kutnara na Univerzitě Karlově*, In: *Inter laurum et olivam*. Praha 2007, s. 597–605.
- Jiří BERAN, *Stálá komise zřízená při České akademii k vydávání písemností hledících k dějinám katolické restaurace*, *Studie o rukopisech* 32, 1999–2000, s. 137–163.
- Vladimír BITI, *Dějiny jako literatura – literatura jako dějiny. K současné recepci romanticko-osvícenského sporu o historiografickou fikci*, *Reflexe. Filosofický časopis*, č. 16, 1996, oddíl 6/s. 1–23.
- Kateřina BLÁHOVÁ, *České dějepiscství v dialogu s Evropou (1890–1914)*, Praha 2009.
- Josef BLÜML – Bohumil JIROUŠEK, *Historik Václav Chaloupecký a Slovensko*, In: *Aktuální slovakistika*, edd. Ivo Pospíšil – Miloš Zelenka, Brno: Masarykova univerzita 2004, s. 5–15.
- Brněnská věda a umění meziválečného období (1918 – 1939) v evropském kontextu*, Brno 1993.
- Rogers BRUBAKER, *Ethnicity without Groups*, Harvard, MA 2004
- Rogers BRUBAKER, *Nationalism, Ethnicity, and Modernity*, In: *Dalla modernità alle modernità multiple*, Consuelo Corradi – Donatella Pacelli – Soveria Mannelli, Rubbettino 2011. Dostupné z: <http://works.bepress.com/wrb/34>.
- Peter BUGGE, *The Making of a Slovak City: The Czechoslovak Renaming of Pressburg/Pozsony/Presporok, 1918–19*, *Austrian History Yearbook* 35, 2004, s. 205–227.
- Peter BUGGE, *Czech Democracy 1918–1938 – Paragon or Parody?*, *Bohemia* 47, 1/2007, s. 3–28.
- John CONELLY, *Ztročená univerzita. Sovětizace vysokého školství ve východním Německu, v českých zemích a v Polsku v letech 1945–1956*, Praha 2008.
- Jaroslav ČECHURA – Jana ŠETŘILOVÁ, *František Hrubý a Český časopis historický*, *ČČH* 94, 1996, s. 223–244.
- Čas optimismu a ctižádostivých nadějí. Prezentace a reprezentace české vědy a kultury v prvním desetiletí samostatného státu (1918–1929)*, Dagmar Blümllová a kol. (ed.), České Budějovice 2009 (= Jihočeský sborník historický – Supplementum 1).
- Česká a československá účast na mezinárodních kongresech historických věd*, Bohumil Jiroušek (ed.), České Budějovice 2006 (= *Historia Culturae X, Studia* 7).
- Československo 1918–1938: osudy demokracie ve Střední Evropě 1–2*, Jaroslav Valenta – Emil Voráček – Josef Harna (edd.), Praha 1999.
- Petr ČORNEJ, *Ke genezi Palackého pojetí husitství*, in: *František Palacký 1798/1998. Dějiny a dnešek*. Edd. František Šmahel - Eva Doležalová, Praha 1999 /vyšlo 2000/, s. 123–137.
- Petr ČORNEJ, *Tajemství českých kronik. Cesty ke kořenům husitské tradice*, Praha–Litomyšl 2003.

- Petr ČORNEJ, *Paradoxy Tomkova pojetí Jana Žižky*, In: Petr Čornej, Světla a stíny husitství (události – osobnosti – texty – tradice), Praha 2011, s. 347 In: Petr Čornej, Světla a stíny husitství (události – osobnosti – texty – tradice), Praha 2011, 347–356.
- Petr ČORNEJ, *Jan Žižka (pokus o charakteristiku)*, In: Petr Čornej, Světla a stíny husitství (události – osobnosti – texty – tradice), Praha 2011, s. 136–150.
- Petr ČORNEJ, *Jan Slavík v kontextu české husitologie první poloviny 20. století*, In: Petr Čornej, Světla a stíny husitství (události – osobnosti – texty – tradice), Praha 2011, s. 358–373.
- Jindřich DEJMEK, *Kamil Krofta a jeho působení v zemském archivu*, Sborník archivních prací 41, 1991, s. 249–356.
- Jindřich DEJMEK, *Kamil Krofta. Historik v čele diplomacie*, Praha 1998
- Lubomír DOLEŽEL, *Fikce a historie v období postmoderny*, Praha 2008.
- Dr. Ivan Dérer, *Politik, štátnik a publicista*, Miroslav Pekník (ed.), Bratislava 2010.
- Milan DUCHÁČEK, *Jak dobýt Slovensko. Kořeny čechoslovakismu Václava Chaloupeckého*, Dějiny a současnost 32, 2/2010, s. 24–28.
- Milan DUCHÁČEK, *Václav Chaloupecký a Daniel Rapant – trauma z blízkosti*, Forum Historiae. Časopis pre históriu a príbuzné spoločenské vedy 5 [online], 1/2011, s. 78–97. Dostupné online: http://www.forumhistoriae.sk/FH1_2011/texty_1_2011/duchacek.pdf
- Milan DUCHÁČEK, *Vladyka Dětenický z Dědic. Václav Chaloupecký jako strážce odkazu meziválečné historiografie*, In: Proměny diskurzu české marxistické historiografie (Kapitoly z historiografie 20. století), Bohumil Jiroušek a kol. (ed.), Pelhřimov 2009 (= Historia culturae XV, Studia 10).
- Milan DUCHÁČEK, *Dva kohouti na jednom smetišti. Václav Chaloupecký, Josef Pekař a selská otázka v husitství*, in: Zrození mýtu. Dva životy husitské epochy. K počtě Petra Čorneje, Robert Novotný – Petr Šámal (edd.), Praha 2011, s. 389–403.
- Pavel DVOŘÁK, *O Staré Slovensko*, in: Pavel DVOŘÁK, *Stopami dávnej minulosti 4. Slovensko v Uhorskom kráľovstve*, Budmerice 2005, s. 199–225.
- Etnogenéza Slovákov. Kto sme a aké je naše meno*, Richard Marsina – Peter Mulík (edd.), 2., rozšírené vydanie, Martin 2011.
- Europas Mitte um 1000. Beiträge zur Geschichte, Kunst und Archäologie. Bd. 1–2. Handbuch zur Ausstellung, Katalog*, Stuttgart 2000.
- Vladimír FORST, *Ivan Krasko a Čechy*, Česká literatura 24, 1976, s. 289–304.
- Michal GÁFRIK, *Poézia slovenskej moderny*, Bratislava 1956.
- Michal GÁFRIK, *Na pomedzí moderny*, Bratislava 2001.
- Michal GÁFRIK (ed.), *Listy Ludmily Groeblovej Michalovi Gáfrikovi*, Literárny archív 36–37, 2002, s. 26–53.
- Michal GÁFRIK, *O príčinách básnického odmlčania Ivana Krasku*, Tvorba 15, 3/2005, s. 5–7.
- Jan GALANDAUER, *Jak se slovenská otázka prosazovala do českého politického programu v období přípravy samostatného československého státu (1916–1918)*, Historický časopis 19, 1971, s. 177–197.
- Jan GALANDAUER, *Prohlášení Českého svazu z 30. května 1917 – zapomenutá programová revoluce*, ČČH 91, 4/1993, s. 582–593.
- Jan GALANDAUER, *Masarykova politická emigrace a čechoslovakismus*, In: K počtě profesora Miroslava Hrocha, Jan Pelikán (ed.), Praha 1998 (= Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica / Studia historica 44, 3/1996), s. 97–106.
- Jan GALANDAUER, *Vznik Československé republiky 1918. Programy, projekty, předpoklady*, Praha 1988.
- Jan GALANDAUER, *Přeměna českého "čechoslovakismu" v období Velké války*, In: Pohledy na slovenskú politiku. Geopolitika – Slovenské národné rady – Čechoslovakizmus, Miroslav Pekník (ed.), Bratislava 2000, s. 538–551.
- Jan GALANDAUER, *„Belvederská epizóda“ v životě a paměti Milana Hodži*, In: Milan Hodža štátnik a politik, Miroslav Pekník (ed.), Bratislava 2002, s. 85–94.
- Matej HANULA, *Za rolníka, pôdu a republiku. Slovenskí agrárnici v prvom polčase 1. ČSR*, Bratislava 2011.
- Josef HANZAL, *František Kutnar a Historický klub*, In: Podíl Františka Kutnara a agrárního dějepisectví na formování obrazu české minulosti, Semily: Státní okresní archiv Semily 1998, s. 230–234.
- Josef HARNA, *Úvahy nad charakterem a smyslem českého slovakofilství z přelomu 19. a 20. století*, Moderní dějiny 5, 1997, s. 7–24.
- Josef HARNA – Ivan KAMENEC, *Na společné cestě. Česká a slovenská kultura mezi válkami*, Praha 1988.
- Peter HASLINGER, *Nation und Territorium im tschechischen politischen Diskurs 1880–1938*, München: Oldenbourg Wissenschaftsverlag 2010 (= Veröffentlichungen des Collegium Carolinum 117).
- Peter HASLINGER, *Maďarské motívy pri vzniku a rozpade československého národného príbehu, 1890–1930*. Forum historiae. Časopis pre históriu a príbuzné spoločenské vedy 1 [online], 1/2007, nestr., Dostupné online: http://www.forumhistoriae.sk/FH_2007/texty_1_2007/haslinger.pdf

- Ludovít HARAKSIM, *Obrodné a národné zápasy v diele Daniela Rapanta*, Historický časopis 38, 1990, s. 556–564.
- Miloš HAVELKA, *Max Weber ve sporu o smysl českých dějin aneb O Slavíkově čtení novokantovské metodologie věd o kultuře*, in: *Život plný střetů. Dílo a odkaz Jana Slavíka (1885–1978)*, Lukáš Babka – Pavel Roubal (edd.), Červený Kostelec – Praha 2009, s. 97–108.
- Historici na brněnské univerzitě. Devět portrétů*, Tomáš Borovský (ed.), Brno 2008.
- Historik Daniel Rapant. Život a dílo (1897–1988–1997)*, Richard Marsina (ed.), Martin 1998.
- Ivan HLAVÁČEK, *Přehledné dějiny pomocných věd historických v českých zemích*, In: 200 let pomocných věd historických na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, Praha 1988, s. 13–134. Přetištěno in: Ivan HLAVÁČEK, *O mých předchůdcích i současnicích. Soubor studií k dějinám archivnictví, historiografie a pomocných věd historických*, Praha 2010, s. 9–92.
- Ivan HLAVÁČEK, *Tzv. Gollova škola a vídeňský „Institut“*, In: Jaroslav Goll a jeho žáci, Bohumil Jiroušek – Josef Blüml – Dagmar Blümllová (edd.), České Budějovice 2005 (= *Historia culturae VI, Studia 5*), s. 77–90.
- Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Biskup Jan IV. z Dražic (1301–1343)*, Praha 1991.
- Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Arnošt z Pardubic. Arcibiskup, zakladatel, rádce*, Praha 2008.
- Milan HODŽA, Jozef ŠKULTÉTY, *Polemika o československom rozkole*, Martin 2008 (= *Pramene a polemiky / Politologický odbor Matice slovenskej*, sv. 1)
- Roman HOLEC, *Agrárne hnutie na Slovensku v kontexte česko-slovenských vzťahov do vzniku ČSR*, In *Česko-slovenská historická ročenka 99*, Brno 1999, s. 65–80.
- Roman HOLEC, *Rok 1918 – Slováci medzi lojalitou k Uhorsku a novej republike*, Česko-slovenská historická ročenka 2009, s. 17–33.
- Rudolf HOLINKA, *K šedesátinám univ. Prof. Dr. Václava Chaloupeckého*, Časopis společnosti přátel starožitností 1941–1942 (vyd. 1946), roč. 49–50, s. 266–272.
- Rudolf HOLINKA, *Chaloupeckého příspěvek vlastivědě*. Časopis společnosti přátel starožitností 60, 1952, s. 172–176.
- Karol HOLLÝ, *Historická ideológia a slovenské národné hnutie na prelome 19. a 20. storočia*, nepublikovaná dizertační práce, Historický ústav Slovenskej akadémie vied 2008.
- Karol HOLLÝ, *Negácia udalostnej histórie a historický optimizmus: historická ideológia Svetozára Hurbana Vajanského (1881–1897)*, Historický časopis, 57, 2/2009, s. 243–270.
- Karol HOLLÝ, *Práca Co hatí Slováci? od Meakulpinského ako výraz ideológie národnej jednoty Čechov a Slovákov na začiatku 20. storočia*, Česko-slovenská historická ročenka 2009, s. 217–231.
- Karol HOLLÝ, *Historik a „národná disciplína“: ideologicko-politický aspekt historického myslenia Júliusa Bottu s dôrazom na interpretáciu genézy a charakteru textu Slováci. Vývin ich národného povedomia (1906)*, In: Kapitoly z histórie stredoeurópskeho priestoru v 19. a 20. storočí. Pocta k 70-ročnému jubileu Dušana Kováča, Edita Ivaničková (ed.), Bratislava 2011, s. 159–177.
- Katarína HRADSKÁ, *Slobodomurárske lôže v Bratislave*, Bratislava 2005.
- Miroslav HROCH, *Národy nejsou dílem náhody. Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*, Praha 2009.
- Marián HRONSKÝ, *Boj o Slovensko a Trianon 1918–1920*, Bratislava 1998.
- Adam HUDEK, *Slovak historiography and constructing the Slovak national story up to 1948*, Human Affairs 16/2006, s. 51–65.
- Adam HUDEK, *Najpolitickjšia veda. Slovenská historiografia v rokoch 1948–1968*, Bratislava 2010.
- Adam HUDEK, *Vývoj konceptu československých dějin v slovenskej marxistickej historiografii*, in: *České, slovenské a československé dějiny 20. století IV.*, edd. Jan Mervart – Veronika Středová, Hradec Králové 2010, s. 109–116
- Adam HUDEK, *Slovenská historiografia a československé dejiny v rokoch 1918–1968*, Forum historiae. Časopis pre históriu a príbuzné spoločenské vedy 1, 1/2007, [online] Dostupné z: http://www.forumhistoriae.sk/FH_2007/texty_1_2007/Hudek.pdf
- Henry Stuart HUGHES, *Historie jako umění a jako věda*, Praha 1970.
- Jaroslav Goll a jeho žáci*, Bohumil Jiroušek – Josef Blüml – Dagmar Blümllová (edd.), České Budějovice 2005 (= *Historia culturae VI, Studia 5*).
- Josef JIRÁSEK, *Slovensko na rozcestí 1918–1938*, Brno 1947.
- Bohumil JIROUŠEK, *Československá historiografie 1918–1992 – realita nebo fikce?*, In: Ivo Pospíšil – Miloš Zelenka – Anna Zelenková (edd.), *Trináct let po / Trináct rokov po. Brněnské texty k slovakistice IX*, Brno, FF MU, 2006, s. 93–98.
- Bohumil JIROUŠEK, *Historický klub v letech 1945–1955*, In: *Věda v Československu v letech 1945–1953. Sborník z konference*. (Praha, 18.–19.11.1998), Praha 1999, s. 417–423.
- Bohumil JIROUŠEK, *„Československá“ historiografie 1918–1992. Realita, nebo fikce?*, Zrkadlenie – Zrcadlení. Česko-slovenská revue 4, 2007, č. 3, s. 37–41.

- Bohumil JIROUŠEK, *Zánik Českého časopisu historického po únoru 1948 ve světle dobových dokumentů*, ČCH 107, 2009, s. 119–147.
- Miroslav JOHN, *Čechoslovakismus a ČSR 1918–1938*, Beroun 1994.
- Owen JOHNSON, *Slovakia 1918–1938: Education and the Making of a Nation*, New York 1985 (= East European Monographs 180).
- Marek JUNEK, *Pražská léta Antona Štefánka (1915–1918)*, Česko-slovenská historická ročenka 2000, s. 198–208.
- Marek JUNEK, *Milan Hodža očima Antona Štefánka. Vzájemné vztahy zachycené na základě Štefánkových osobních záznamů*, In: Studie Slovákého muzea 11. Osobnosti agrární politiky 19. a 20. století, Uherské Hradiště 2006, str. 181–185.
- Marek JUNEK, *Idea „čechoslovenského“ národa. Čechoslovakismus v díle Antona Štefánka*, In: Česko. Rakousko. Rozdělení–odloučení–spojení. Stefan Karner – Michal Stehlík (edd.), Schallaburg 2009, s. 72–77.
- Naděžda JURČIŠINOVÁ, *Spolupráca Československej jednoty so slovenskými dôverníkmi pri rozvíjaní kultúrnych vzťahov medzi Čechmi a Slovákmi*, Česko-slovenská historická ročenka 2000, s. 185–198.
- Naděžda JURČIŠINOVÁ, *Podiel odborov Československej jednoty na rozvíjaní česko-slovenských kultúrnych vzťahov*, Acta historica neosoliensia 9, 2006, s. 114–123.
- Naděžda JURČIŠINOVÁ, *Zameranie slovenského spolku Detvan v Prahe (1882–1914)*, Annales historici Presovienses 9, 2009, s. 136–157.
- Kapitoly z dejín Bratislavy*, Gábor Czoch – Aranka Kocsis – Árpád Tóth (edd.), Bratislava 2006.
- K úloze a významu agrárního hnutí v českých a československých dějinách*, Jiří Šouša – Daniel E. Miller – Mary Hrabik Samal (edd.), Praha 2001.
- Zdeněk KALISTA, *Josef Pekař*, Praha 1994.
- Antonín KALOUS – Jan STEJSKAL, *Několik poznámek k nové edici legend o svatém Prokopovi*, In: Svatý Prokop. Čechy a střední Evropa, Petr Sommer (ed.), Praha 2006, s. 136–144.
- David KALHOUS, *Kristiánova legenda a počátky českého politického myšlení*, Dizertační práce HistÚ FF MU, Brno 2005. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/12320/ff_d/Disertace.pdf
- Ivan KAMENEC, *Spoločnosť – politika – historiografia. Pokrivené (?) zrkadlo dejín slovenskej spoločnosti v dvadsiatom storočí*, Bratislava 2009.
- Lýdia KAMENCOVÁ, *Vznik Slovenskej historickej spoločnosti a prvá etapa jej činnosti (1946–1950)*, Historický časopis 39, 2/1991, s. 183–193.
- Kapitoly z histórie stredoeurópskeho priestoru v 19. a 20. storočí. Pocta k 70-ročnému jubileu Dušana Kováča*, Edita Ivaničková (ed.), Bratislava 2011.
- Karel KAZBUNDA, *Stolice dějin na pražské univerzitě III. Stolice dějin na české universitě od zřízení university do konce rakousko-uherské monarchie (1882–1918)*, Praha 1968 (= Práce z dějin university 6)
- Karel KAZBUNDA, *Jaroslav Goll a Josef Pekař ve víru války světové. Stolice dějin na české universitě v Praze IV. 1914–1918*, Martin Kučera (ed.), Praha 2000.
- Hana KÁBOVÁ, *Regionální moment v dějinách u historika Františka Kutnara. Kořeny a souvislosti*, Dějepisec 4, 2/2008, s. 21–50.
- Hana KÁBOVÁ, *Život a dílo Františka Kutnara*, In: František Kutnar, *Malé dějiny brambor*, Karol Bílek – Hana Kábová – Aleš a Petr Kutnarovi (edd.), 2. přepracované a rozšířené vydání, Pelhřimov – Havlíčkův Brod – Praha 2005, s. 9–23.
- Viliam KARÁCSONY, *Bratislava a jej začlenenie do Česko-Slovenskej republiky*, Bratislava 11, 1999, s. 51–64.
- Zdeněk KÁRNÍK, *O českých a československých dějinách v éře První republiky (Teze úvodního slova k diskusi v HÚ SAV v Bratislavě, dne 2.12.2003)*, Člověk a společnost – internetový časopis pre pôvodné, teoretické a výskumné štúdie z oblasti spoločenských vied 7, 3/2004 [online], dostupné z: www.saske.sk/cas
- Nadezda KINSKY MÜNGERSDORFF, *Language dynamics in multiethnic societies: language of education and language switching in Pozsony/Pressburg*, Budapest 2005.
- Kolektívne identity v strednej Európe v období moderny*, Moritz Csáky – Elena Mannová (edd.), Bratislava 1999.
- Josef KOLMANN, *Archiváři*, Praha 2010.
- Petr KOPIČKA, *Lobkovický archiv roudnický v roce 2010. Extradice fondu v kontextu jeho dějin*, Archivní časopis 61, 1/2011, s. 341–404.
- Jiří KOŘALKA, *Průhled do způsobu života pražské měšťanské rodiny Měchurovy a Palackého kolem poloviny 19. století*, Lidé města 5, 2003. Dostupné online: http://lidemesta.cz/index.php?id=522#_edn6.
- Antonín KOSTLÁN (ed.), *Druhý sjezd československých historiků (5.–11. října 1947) a jeho místo ve vývoji českého dějepiscetví v letech 1935–1948*, Praha 1993.
- Antonín KOSTLÁN, *Česká historická věda v letech 1945–1948*, In: Rok 1947. Česká literatura, kultura a společnost v období 1945–1948. Materiály z konference, pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR 11.–13.6.1997 v Praze, Praha 1998, s. 123–130.

- Antonín KOSTLÁN, *Ke změnám v institucionálním zázemí historické vědy 1945–1953*. In: Věda v Československu v letech 1945–1953. Sborník z konference. (Praha, 18.–19.11.1998), Blanka Zilynská – Petr Svobodný (edd.), Praha 1999, s. 425–430.
- Antonín KOSTLÁN, *Ještě k diskusi o druhém sjezdu československých historiků*. ČČH 93, 1/1995, s. 99–106.
- Antonín KOSTLÁN, *František Graus ve světle několika dokumentů*, In: František Graus – člověk a historik, Zdeněk Beneš – Bohumil Jiroušek – Antonín Kostlán (edd.), Praha 2004 (= Práce z dějin vědy 8), s. 149–92.
- Dušan KOVÁČ, *Dějiny Slovenska*, Praha 1999.
- Dušan KOVÁČ, *Die Frage der Loyalität der Slowaken zum ersten Tschechoslowakischen Republik*, In: *Loyalitäten in der Tschechoslowakischen Republik 1918–1938. Politische, nationale und kulturelle Zugehörigkeiten*, Martin Schulze Wessel (ed.), München 2004 (= Veröffentlichungen des Collegium Carolinum. 101), s. 61–68.
- Dušan KOVÁČ, *Kontroverzný vývoj idey národného štátu v strednoeurópskom priestore*, in: Nedosti bylo Jana Křena. Janu Křenovi k pětasedmdesátinám, Kristina Kaiserová – Jiří Pešek (edd.), Ústí nad Labem 2005, s. 145–164.
- Jaroslav KOVÁŘ, *Vzpomínka na Václava Chaloupeckého*, Listy starohradské kroniky 10, 2/1987, s. 37–41, Dostupné online: <http://www.jicinsko.cz/lsk/87/lsk872fr.htm>.
- Oldřich KRÁLÍK, *Kosmova kronika a předchozí tradice*, Praha 1976.
- Natália KRAJČOVIČOVÁ, *Pôsobenie čechoslovakizmu v politickej praxi v prvých rokoch po vzniku ČSR*, In: Pohľady na slovenskú politiku. Geopolitika – Slovenské národné rady – Čechoslovakizmus, Miroslav Pekník (ed.), Bratislava 2000, s. 569–583.
- Natália KRAJČOVIČOVÁ, *Agrarizmus v politike Milana Hodžu*, In: K úloze a významu agrárního hnutí v českých a československých dějinách. Praha: Karolinum 2001, s. 109–118.
- Natália KRAJČOVIČOVÁ, *Slovensko na ceste k demokracii*, Bratislava 2009.
- Natália KRAJČOVIČOVÁ, *Dva ťaživé problémy Úradu ministra s plnou mocou pro správu Slovenska po vzniku prvej ČSR*, In: Slovensko v dejinách 20. storočia. Kapitoly s spoločenským a vojensko-politickým udalostiam. K 70. narodeninám PhDr. Mariána Hronského, Miloslav Čaplovič – Mariá Stanová a kol. (edd.), Bratislava 2010, s. 89–102.
- Zdeněk KRISTEN, *Sto let českého výzkumu historického v Římě*, In: Zdeněk KRISTEN, Za odkazem Františka Palackého, Praha 1948, s. 9–51.
- Kristiánova legenda*, Jaroslav Ludvíkovský (ed.), Praha 1978.
- Jana KROTILOVÁ, *Slovenský básník Ivan Krasko a Slánsko*, Slánský obzor 12, 2005, s. 58–66.
- Jaroslav KUČERA, *Politický či přirozený národ? K pojetí národa v československém právním řádu meziválečného období*, ČČH 99, 3/2001, s. 548–567.
- Karel KUČERA, *Historický spolek a Historický klub*, ČČH 88, 1–2/1990, s. 86–87.
- Karel KUČERA, *Historie a historici*, Praha 1992.
- Martin KUČERA, *Rakouský občan Josef Pekař. Kapitola z kulturně-politických dějin*, Praha 2005.
- Matúš KUČERA, *Slovenské dejiny I. Od príchodu Slovanov do roku 1526*, Bratislava 2008.
- Hana KUČEROVÁ, *Česko-slovenské vztahy ve 20. letech XX. století. Podle materiálu kulturních publikací*, Ústí nad Orlicí 2009.
- Kultura jako téma a problém dějepisců*, Tomáš Borovský – Jiří Hanuš – Milan Řepa (edd.), Brno 2006
- František KUTNAR, *Obrozenské vlastenectví a nacionalismus. Příspěvek k národnímu a společenskému obsahu češství v době obrozenské*, Praha 2003.
- František KUTNAR – Jaroslav MAREK, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisců*, Praha 1997.
- Robert KVAČEK, *Česká společnost a slovenský autonomismus*, In: K počtě profesora Miroslava Hrocha, Jan Pelikán (ed.), Praha 1998 (= Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica / Studia historica 44, 3/1996), s. 107–113.
- Robert KVAČEK, *Ke vzniku Československa*, ČČH 96, 4/1998, s. 717–735.
- Robert KVAČEK, *Česká společnost a Slovensko ve 30. letech. České českoslovenství*, In: Pohľady na slovenskú politiku. Geopolitika – Slovenské národné rady – Čechoslovakizmus, Miroslav Pekník (ed.), Bratislava 2000, s. 601–610.
- Robert KVAČEK, *Téměř dobrodružství. Vavro Šrobár koncem roku 1918*, in: Historik nad šachovnicí dějin. K pětasedmdesátinám Jana Galandauera, Dagmar Hájková, Luboš Velek a kol. (edd), Praha 2011, s. 196–203.
- Lubomír LÁBAJ, *Július Botto, život historika*, Acta historica Neosoliensia 9, 2006, s. 252–270.
- Jiří LACH, *Josef Šusta, Jaroslav Werstadt a Historický klub, Poznámky nejen výroční*, Zpravodaj Historického klubu. Časopis Sdružení historiků České republiky (Historického klubu 1872) 16, 2/2005, s. 37–48.
- Jiří LACH, *Šustovy italské pobyty a jejich odraz v románu Cizina*, In: Světová putování a česká knižní kultura, In: Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 2000, Kateřina Handlová (ed.), Olomouc – Brno 2000, s. 47–56.

- Jiří LACH, *Josef Šusta a Karel Stloukal: učitel a žák – vzor a pokračovatel?*, AUPO, Historica 29. Olomouc 2000, s. 125–143.
- Jiří LACH, *Josef Šusta a Dějiny lidstva*, Olomouc 2001.
- Jiří LACH, *Životní osudy Josefa Borovičky*, Moderní dějiny 12, 2004, s. 215–246.
- Jiří LACH, *Josef Borovička na univerzitách v Bratislavě a v Brně*, ČMM 123, 2/2004, s. 395–420.
- Jiří LACH, *Mezinárodní historické kongresy a československá historiografie před druhou světovou válkou (Se zřetelem k roli Josefa Šusty)*, AUPO, Historica 32, 2004, s. 29–38.
- Jiří LACH, *100 let Laichterova projektu České dějiny*, Listy. Časopis pro politickou kulturu a občanský dialog, 2/2005, dostupné online: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=052&clanek=020516>
- Jiří LACH, *Českoslovenští historikové na sjezdech v Bruselu (1923) a Oslo (1928)*, AUPO 2005, Politologica 4, s. 183–194.
- Jiří LACH, *Laichterovo nakladatelství a projekt České dějiny. Studie a edice*, Olomouc 2008.
- Jiří LACH, *Josef Borovička. Osudy českého historika ve 20. století*, Praha 2009.
- Jiří LACH, *Historické dílo Josefa Borovičky*, In: Historici na brněnské univerzitě. Devět portrétů, Tomáš Borovský (ed.), Brno 2008, s. 99–124.
- Jiří LACH, *Historik a nakladatel. Kamil Krofta a František Laichter*. In: *České země a moderní dějiny Evropy. Studie k dějinám 19. a 20. století*, Petr Prokš a kol. (ed.), Praha 2010, s. 195–204.
- Carol Skalik LEFF, *National conflict in Czechoslovakia*, Princeton 1988.
- Lexikón stredovekých miest na Slovensku*, Martin Štefánik – Ján Lukačka a kol. (edd.), Bratislava 2010.
- Lubomír LIPTÁK, *Storočie dlhšie ako 100 rokov*, Bratislava 1999.
- Lubomír LIPTÁK, *Slovensko v 20. storočí*, Bratislava 2000.
- Lubomír LIPTÁK, *Nepre(tr)žitá dejiny. Výber článkov, úvah a štúdií*, Bratislava 2008.
- Loyalitäten in der Tschechoslowakischen Republik 1918–1938. Politische, nationale und kulturelle Zugehörigkeiten*, Martin Schulze Wessel (ed.), München 2004 (= Veröffentlichungen des Collegium Carolinum. 101).
- Jaroslav LUDVÍKOVSKÝ, *O Kristiána I-II*, Naše věda 26, 1948/49, s. 209–239; 27, 1950, s. 158–173, 197–216.
- Jaroslav LUDVÍKOVSKÝ, *Rytmičké klausule Kristiánovy legendy a otázka jejího datování*, Listy filologické 75, 1951, s. 169–190.
- Ján LUKAČKA, *Die Kontinuität der Besiedlung auf dem Gebiet des Komitats Nitra 9.-13. Jahrhundert*, In: *Studia historica slovacica* 18, 1994, s. 129–178.
- Pavol LUKÁČ, *StredoEurópanstvo Milana Hodžu*, In: Milan Hodža, *Federácia v Strednej Európe*, Bratislava 1997, s. 11–36.
- Daniel LUTHER, *Polarizácia bratislavskej spoločnosti v prevrate roku 1918*, In: *Etnicita a město*, Daniel Luther – Peter Salner (edd.), Bratislava 2001, s. 11–32.
- Daniel LUTHER, *Z Prešporka do Bratislavy*, Bratislava 2009.
- Miroslav LYSÝ, *Slovenská a maďarská historiografia k žilinským dejinám*, Medea - Studia mediaevalia et antiqua 2006 [online], s. 16-31. Dostupné online: <http://zbornikmedea.blogspot.cz/2011/02/medea-2006.html>.
- Vladimír MACURA, *Obrozenecký model v Nejedlého koncepci socialistické kultury*, In: Zdeněk Nejedlý – klasik naší vědy a kultury, Praha 1978, s. 301–308.
- Elena MANNOVÁ, *Die Entstehung einer neuen Hauptstadt und der Wandel der Vereinsoffentlichkeit: Pressburg 1900–1939*, In: *Stadt und Öffentlichkeit in Ostmitteleuropa 1900–1939*, Andreas R. Hofmann – Anna V. Wendland (edd.), Stuttgart: Steiner 2002, s. 185–192.
- Elena MANNOVÁ, *Uhorská a československá štátna idea: zmena povedomia v slovenskej spoločnosti*, In: *První světová válka a vztahy mezi Čechy, Slováky a Němci*, Hans Mommsen – Dušan Kováč – Jiří Malíř – Michaela Marková (edd.), Brno 2000, s. 87–96.
- Elena MANNOVÁ, *"... aber jetzt ist er ein guter Slowake". Varianten nationaler Identität im Vereinswesen zweier südslowakischen Kleinstädte 1918–1938*, In: *Regionale und nationale Identitäten. Wechselwirkungen und Spannungsfelder im Zeitalter moderner Staatlichkeit*, Peter Haslinger (ed.), Würzburg 2000, s. 215–225.
- Jaroslav MAREK, *Jaroslav Goll*, Praha 1991.
- Jaroslav MAREK, *O historismu a dějepisectví*, Praha 1992.
- Jaroslav MAREK, *Sto roků časopisu, ČČH 94*, 1996, s. 1–13.
- Jaroslav MAREK, *Česká moderní kultura*, Praha 1998.
- Miloš MAREK, *Národnosti Uherska. Vysokoškolský učebný text*, Trnava 2011.
- Richard MARSINA, *Výsady pre žilinských Slovákov z roku 1381*, In: *Národnostný vývoj miest na Slovensku do roku 1918. K 600. výročiu vydania výsad pre žilinských Slovákov*, Richard Marsina (ed.), Žilina 1984, s. 13–40.

- Richard MARSINA, *O osídlení Slovenska od 11. storočia do polovice 13. storočia*, In: Slovenský ľud po rozpade Veľkomoravskej ríše, Vladimír Matula – Richard Marsina (edd.), Bratislava 1984, s. 52–57.
- Richard MARSINA, *Slovenské dejiny (1. k otázke ich pomenovania)*, Historický časopis 8, 5/1990, s. 625–637.
- Richard MARSINA, *Tvorca koncepcie slovenských dejín*, In: *Historik Daniel Rapant. Život a dielo (1897–1988–1997)*, Richard Marsina (ed.), Martin 1998, s. 19–26.
- Richard MARSINA, *Historik a medievista Václav Chaloupecký (1882–1951)*, Historický zborník 11, 2/2001, s. 187–189.
- Richard MARSINA, *Svätopluk panovník Slovenov*, In: *Etnogenéza Slovákov. Kto sme a aké je naše meno*, Richard Marsina – Peter Mulík (edd.), 2., rozšírené vydanie, Martin 2011, s. 72–86.
- Ludmila MASLÍKOVÁ, *Vývoj osídlenia dolného Ponitria do polovice 14. storočia*, In: *Štúdie o minulosti Slovenska a sveta. Historia nova I/2010*, s. 8–31. Těž [online] Dostupné na internete: <http://www.fphil.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/ksd/HinoI-2010-2.pdf>
- Pavol MATULA, *Českí stredoškolskí profesori na Slovensku v rokoch 1918–1938*, Člověk a spoločnosť - internetový časopis pre pôvodné, teoretické a výskumné štúdie z oblasti spoločenských vied 9, 2/2006, [online], <http://www.saske.sk/cas/archiv/2-2006/index.html>.
- Eduard MAUR, *Paměť hor*, Praha 2006.
- Alexander MAXWELL, *Prečo má slovenčina tri nárečia: prípadová štúdia z historickej perceptuálnej dialektológie*, Forum historiae. Časopis pre históriu a príbuzné spoločenské vedy [online], 2/2009, Dostupné z: http://www.forumhistoriae.sk/FH2_2009/texty_2_2009/maxwell.pdf.
- Alexander MAXWELL, *Choosing Slovakia. Slavic Hungary, The Czechoslovak Language and accidental Nationalism*, London – New York 2009 (= International Library of Political Studies 37).
- Luboš MERHAUT, Otto M. URBAN, Daniel VOJTĚCH, *Dekadence: V barvách chorobných. Idea dekadence a umění v českých zemích 1880–1914*, Praha 2006.
- Eduard MIKUŠEK, *Gollova škola a Kommission für Neuere Geschichte Österreichs*, In Jaroslav Goll a jeho žáci, Bohumil Jiroušek – Josef Blüml – Dagmar Blümlová (edd.), České Budějovice 2005 (= Historia culturae VI, Studia 5), s. 91–106.
- Eduard MIKUŠEK, *Gollova škola a clam-martinický archiv ve Smečně*, In: Ad honorem Josef Polišenský. 1915–2001, Ivo Barteček – Zdeněk Šamberger (edd.), Olomouc 2007, s. 237–245.
- Milan Hodža – štátnik a politik, 3., rozšírené vydanie, Miroslav Pekník (ed.), Bratislava 2002.
- Milan Hodža a agrárne hnutie, Miroslav Pekník (ed.), Bratislava 2008.
- Milan Hodža – politik a žurnalista, Miroslav Pekník (ed.), Bratislava 2008.
- Miroslav MICHELA, *Reakcie slovenských politických kruhov a tlače na Rothermerovu akciu 1927–1928*, Historický časopis 52, 3/2004, s. 503–522.
- Miroslav MICHELA, *Pod heslom integrity. Slovenská otázka v politike Maďarska 1918–1921*, Bratislava 2009.
- Ján MLYNÁRIK, *Českí profesori na Slovensku. Diel 1. Českí profesori a ich slovenskí žiaci na Univerzite Komenského v rokoch 1919–1949*, Praha 1994.
- Ján MLYNÁRIK, *Dejiny Slovenska vo výučbe histórie na Filozofickej fakulte UK po roku 1918*, In: Príspevky k dejinám slovakistiky na FF UK, Praha 1998, s. 121–147.
- Ján MLYNÁRIK, *Pražané na Slovensku. Pražané na Slovensku ve 20. století*, Praha 2000.
- Ján MLYNÁRIK, *Diaspora historiografie. Štúdie, články a dokumenty k dejinám československej historiografie v rokoch 1969–1989*, Praha 1998.
- Vincent MÚČSKA, *O prvých uhorských biskupstvách*, Historický časopis 51, 2003, s. 3–22.
- Vincent MÚČSKA, *Uhorsko a cirkevné reformy 10. a 11. storočia*, Bratislava 2004.
- Vincent MÚČSKA, *Niekoľko poznámok k súčasnosti slovenskej medievistiky*, In: Evropa a Čechy na konci stredoveku. Sborník příspěvků věnovaných Františku Šmahelovi, Eva Doležalová – Robert Novotný – Pavel Soukup (edd.), Praha 2004, s. 449–458.
- Vincent MÚČSKA, *Uhorsko na ceste ku kresťanskej monarchii*, In: Proměna středovýchodní Evropy raného a vrcholného středověku. Mocenské souvislosti a paralely, Martin Wihoda – Lukáš Reitingger a kol. (edd.), Brno 2010 (= Země a kultura ve střední Evropě 14), s. 97–116.
- Mýty naše slovenské*, Eduard Krekovič – Elena Mannová – Eva Krekovičová (edd.), Bratislava 2005.
- Na paměť Karla Kučery. Výbor z jeho článků a projevů*, Pavel Klener – Zdeněk Pousta (edd.), Praha: Univerzita Karlova 2001.
- Václav NÁJEMNÍK, *Roman Nejedlý a Litomyšl 1871–1901*, nepublikovaná magisterská diplomová práce FF UK, Praha 2010.
- Nadya NEDELSKY, *Defining the Sovereign Community. The Czech and Slovak Republics*, Philadelphia PN 2009.
- Martin NODL, *Bedřich Mendl a sociální dějiny středověku*, In: Martin Nodl, Dějepisectví mezi vědou a politikou. Úvahy o historiografii 19. a 20. století, Brno 2007, s. 79–102.
- Martin NODL, *Dějepisectví mezi vědou a politikou*, Brno 2007.

- Arne NOVÁK, *Nosiči pochodní. Kniha české tradice*, Praha 1928 (= Besedy Kruhu sv. 6). Dostupné online: <http://knihovna.phil.muni.cz/arne-novak/books/nosici-pochodni-novak-1928>
- Jozef NOVÁK, *Prof. PhDr. Alexandr Húščava, DrSc. – K storočnici narodenia*, Slovenská archivistika 41, 1/2006, s. 5–16.
- O. [= Miloslav NOVOTNÝ], *Ti, kteří zradili Musu II.*, Literární noviny 11, 3/1938, s. 3.
- Václav NOVOTNÝ, *České dějiny I/1. Od nejstarších dob do smrti knížete Oldřicha*, Praha 1912.
- Václav NOVOTNÝ, *Z dějin československých. Úvahy a poznámky*, Praha 1921.
- Václav NOVOTNÝ, *České dějepisectví v prvním desetiletí republiky*, Praha 1929.
- Ismo NURMI, *Slovakia, a playground for nationalism and national identity: manifestations of the national identity of the Slovaks, 1918–1920*, Helsinki 1999.
- Od osmičky k osmičke. Premeny slovenskej spoločnosti v rokoch 1918–1938*, Jaroslava Roguľová a kol. (edd), Bratislava 2009.
- Gustav R. OPOČENSKÝ, *Syrinx a její krátký život. Kus literární retrospektivy*, in: Čtvrt století s Jaroslavem Haškem, Praha 1948, s. 29–34.
- Martina OROSOVÁ, *Organizácia ochrany pamiatok v medzivojnovom období*, Pamiatky a múzeá – revue pre kultúrne dedičstvo 58, 4/2009, s. 2–11.
- Martina OROSOVÁ, *Štátny inšpektorát archívov a knižníc na Slovensku v rokoch 1919–1939*, In: Dejiny: internetový časopis Inštitútu histórie FF UK v Prešove 7, 1/2012, s. 1–12, [online] <http://dejiny.unipo.sk> (v tisku).
- Martina OROSOVÁ, *Zánik šľachtického sveta na Slovensku (1918–1948)*, In: Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století / Der Adel Mitteleuropas in Konfrontation mit den totalitären Regimen des 20. Jahrhunderts, Zdeněk Hazdra – Václav Horčíčka – Jan Županič (edd.), Praha 2011.
- Andrea ORZOFF, *Battle for the Castle. The Myth of Czechoslovakia in Europe, 1914–1948*, Oxford 2009.
- O Josefu Pekařovi. Příspěvky k životopisu a dílu*, Rudolf Holinka (ed.), Praha 1937.
- Jaroslav PANÁČEK, *Mikuláš Chudý z Újezda – první Lobkovic. Věnováno 600. výročí nabytí Lobkovic Mikulášem Chudým a vydání Dekretu kutnohorského*, Časopis Společnosti přátel starožitností 117, 1/2009, s. 31–46.
- Paralely, průsečíky, mimoběžky. Teorie, koncepty a pojmy v české a světové historiografii 20. století*, Lucie Storchová – Jan Horský (edd.), Ústí nad Labem 2009.
- Tomáš PÁNEK, *Historický seminář filosofické fakulty Masarykovy univerzity v meziválečném období*, Magisterská diplomová práce HistÚ FF MU, 2010. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/178948/ff_m/Magisterska_prace.pdf.
- Josef PEKAŘ, *Spor o individualismus a kolektivismus v dějepisectví*, ČČH 3, 1897, s. 146–160.
- Josef PEKAŘ, *František Palacký*, Praha 2005.
- Josef PEKAŘ, *Žižka a jeho doba I. –IV.*, Praha 1927–1934.
- Miroslav PEKNÍK, *T. G. Masaryk a slovenská politika před vznikem Česko-Slovenska*, Studia politica Slovaca 3, 1/2010, s. 101–124.
- Josef PETRÁŇ, *Historická skupina. Komentář ke vzpomínkám jejích členů*, in: Studie z obecných dějin. Sborník prací k sedmdesátým narozeninám prof. dr. Jaroslava Charváta, Praha 1975, s. 11–48.
- Josef PETRÁŇ – Eduard MAUR, *František Kutnar a Univerzita Karlova*. In: Podíl Františka Kutnara a agrárního dějepisectví na formování obrazu české minulosti. Supplementum 4, Semily 1998, s. 147–159.
- René PETRÁŠ, *Menšiny v meziválečném Československu. Právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana*, Praha 2009.
- Tibor PICHLER, *Etnos a polis. Zo slovenského a uhorského politického myslenia*, Bratislava 2012.
- Tibor PICHLER, *Uhorská politická kultúra a slovenské národovecké myslenie*, In: Kapitoly z histórie stredoeurópskeho priestoru v 19. a 20. storočí. Pocta k 70-ročnému jubileu Dušana Kováča, Edita Ivaničková (ed.), Bratislava 2011, s. 200–212.
- Václav PODANÝ, *Účast vědců na řešení poměru církve a státu v předmnichovské ČSR*, Práce z dějin Akademie věd, série A, č. 3, Praha 1988 (vyšlo 1992), s. 41–84.
- Václav PODANÝ – Michal ŠULC, *Habilitace a docentura Františka Kutnara*, Dějiny a současnost 18, 1/1996, s. 38–40.
- Podíl Františka Kutnara a agrárního dějepisectví na formování obrazu české minulosti*, Semily 1998 (= Z Českého ráje a Podkrkonoší – supplementum 4).
- Pohľady na slovenskú politiku. Geopolitika – Slovenské národné rady – Českoslovakizmus*, Miroslav Pekník (ed.), Bratislava 2000
- Pohľady na národ a nacionalismus. Čítanka textů*, Miroslav Hroch (ed.), Praha 2003.
- Magdaléna POKORNÁ, *Tři pokusy o reorganizaci vědeckých institucí v letech 1945–48*. In: Práce z dějin Československé akademie věd. Seria A–Studia 1992, sv. 4, s. 83–103.
- Magdaléna POKORNÁ, *Tři pokusy o reorganizaci vědeckých institucí v letech 1945–48*, In: Práce z dějin

- Československé akademie věd. Seria A–Studia 1992, sv. 4, s. 83–103.
- Jiřina POPELOVÁ, *Rozjímání o českých dějinách*, Praha 1948.
- Attila PÓK, *Ungarische Interpretationen der Gründung der Tschechoslowakei*, In: 1918: Model komplexního transformačního procesu?, Lucie Kostrbová – Jana Malínská (edd.), Praha 2010 (= České křížovatky evropských dějin 1918 – 1938 – 1948 – 1968, sv. 1), s. 39–50.
- Albert PRAŽÁK, *Československý národ*, Bratislava 1925.
- Albert PRAŽÁK, *Češi a Slováci. Literárně dějepisné poznámky k československému poměru*, Praha 1929 (= Knihy pro každého, ročník VI, sv. 5).
- Albert PRAŽÁK, *Poznámky k životu a dílu Josefa Macha*, In: Josef Mach, *Básně*, Praha 1933, s. 247–265.
- Dalibor PRIX – Zuzana VŠETEČKOVÁ, *Středověký kostel sv. Bartoloměje v Praze 9-Kyjích do počátku husitských válek*, *Umění* 41, 3–4/1993, s. 231–261.
- Proměna středovýchodní Evropy raného a vrcholného středověku. Mocenské souvislosti a paralely*, Martin Wihoda – Lukáš Reitingger a kol. (edd.), Brno 2010 (= Země a kultura ve střední Evropě 14)
- Daniel RAPANT, *Národ a dejiny*, *Prúdy* 8, 1924, s. 470–477.
- Daniel RAPANT, *Národ a československá otázka*, *Prúdy* 9, 1925, s. 454–464.
- Daniel RAPANT, *Československé dejiny. Problémy a metody*, In: Od pravěku k dnešku. Sborník prací z dějin československých k 60. nar. Josefa Pekaře. Díl 2, Praha 1930, s. 531–564.
- Daniel RAPANT, *O starý Liptov*, Bratislava 7, 1933, s. 515–541.
- Reflexe dějin první československé republiky v české a slovenské historiografii. Sborník referátů přednesených na kolokviu pořádaném Historickým ústavem AV ČR v Praze 18. listopadu 1997*, Josef Harna (ed.), Praha 1998.
- Ročenka Univerzity Komenského 1919–1926*, Bratislava 2006.
- Ročenka Univerzity Komenského 1926–1929*, Bratislava 2006.
- Ročenka Univerzity Komenského 1933–1937*, Bratislava 2006.
- Rok 1947. Česká literatura, kultura a společnost v období 1945–1948. Materiály z konference, pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR 11.–13.6.1997 v Praze*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 1998.
- Vladmír REIS – Jiřina KINTNEROVÁ, *Kultura mezi Čechy a Slováky*, Praha 2006.
- Alena RICHTEROVÁ, *Vývoj roudnické lobkovické knihovny (Na základě průzkumu archivních pramenů)*, Praha 1989.
- Rozbitie alebo rozpad? Historické reflexie zániku Česko-Slovenska*, Valerián Bystrický – Miroslav Michela – Michal Schvarc a kol. (edd.), Bratislava 2010.
- Alexander RUTTKAY, *Problematika historického vývoja na území Slovenska v 10. –13. storočí z hľadiska archeologického bádania*, in: *Velká Morava a počátky československé státnosti*, Josef Pouлік – Bohuslav Chropovský (edd.), Bratislava 1985, s. 141–186.
- Marie RYANTOVÁ, *Po stopách vzniku Knihy o Kosti a jejího třetího dílu*, in: *Josef Pekař a české dějiny 15.–18. století*, Bystrá nad Jizerou 1994 (= *Z Českého ráje a Podkrkonoší - Supplementum 1*), s. 119–138.
- Jan RYCHLÍK, *Teorie a praxe jednotného československého národa a československého jazyka v 1. Československé republice*, In: *Masarykova idea československé státnosti ve světle kritiky dějin*, Praha 1993, s. 69–77.
- Jan RYCHLÍK, *Slovensko-české vztahy z české perspektivy*, In: *Idea Československa a střední Evropa. Sborník příspěvků z konference konané k 75. výročí 28. října 1918 v Brně a v Martině 28.–30. 10. 1993*, Brno 1994, s. 101–121.
- Jan RYCHLÍK, *České, slovenské, československé dějiny. Vztahy a souvislosti*, In: *Československo 1918–1938: osudy demokracie ve Střední Evropě 1*, Jaroslav Valenta – Emil Voráček – Josef Harna (edd.), Praha 1999, s. 163–169.
- Jan RYCHLÍK, *České, slovenské a československé dějiny. Problémy vzájemného vztahu v různých historických obdobích*, In: *Česko-slovenská historická ročenka 2000*, s. 19–24.
- Jan RYCHLÍK, *Ústava ČSR z roku 1920 – historické souvislosti*, In: *Československá ústava 1920 devadesát let poté*, Marek Loužek (ed.), Praha 2010, s. 47–57.
- Jan RYCHLÍK, *Češi a Slováci ve 20. století. Spolupráce a konflikty 1914–1992*, 2. revidované a doplněné vydání, Praha 2012.
- Jan RYCHLÍK, *Československé dějiny a pokusy o napsání společného česko-slovenského příběhu*, In: *Posláním historik. Pocta prof. Roberu Kvačkoví k 80. narozeninám*, Jana Čechurová – Pavel Andrš – Luboš Velek (edd.), Praha 2012, s. 376–395.
- Lenka ŘEZNÍKOVÁ, *Moderna & historismus. Historické reprezentace v proměnách literatury na přelomu devatenáctého a dvacátého století*, Praha 2004.
- Jan SLAVÍK, *Nový názor na husitství (Palacký či Pekař?)*, Praha 1928.
- Jan SLAVÍK, *Z mých styků s profesorem Pekařem*, Praha 1937.

- Jan SLAVÍK, *Když minulo let padesát. Příhody a neshody historikovy v letech 1902–1952*, In: Ruská a ukrajinská emigrace v ČR v letech 1918–1945 (Sborník studií – 3.), Václav Veber a kol. (edd.), Praha 1995, s. 100–130.
- Slovanství ve středoevropském prostoru. Iluze, deziluze a realita*, Dominik Hrodek (ed.), Praha 2004.
- Slovakia in History*, Mikuláš Teich – Dušan Kováč – Martin D. Brown (edd.), Cambridge 2011.
- Slovenská otázka v 20. století*, Rudolf Chmel (ed.), Bratislava 1997.
- Slovensko v Československu (1918–1939)*, Milan Zemko – Valerián Bystrický (edd.), Bratislava 2004.
- Slovensko v politickom systéme Československa*, Bratislava 1992.
- Slovensko vo včasnom stredoveku*, Alexander Ruttkay – Matej Ruttkay – Peter Šalkovský (edd.), Nitra 2002.
- Zdenka SOJKOVÁ, *Slovenské jaro. Vztáhy slovenskej a českej literatúry 19. a 20. storočia. Koncepcie a riešenia*, Praha 1989.
- Jiří SPĚVÁČEK, *Jan Lucemburský a jeho doba 1296–1346*, Praha 1994.
- Spor o smysl českých dějin I (1896–1938)*, Miloš Havelka (ed.), Praha 1995.
- Michal STEHLÍK, *Tři cesty ke Slovensku. Příspěvek k česko-slovenským vztahům 1896–1914*, Česko-slovenská historická ročenka 2004, s. 195–208.
- Michal STEHLÍK – Michal LUKEŠ, *Die Sprachenfrage in der ersten tschechoslowakischen Republik. Ausgang Situation und Kodifizierung Bestrebungen der Slowakischen Sprache am Beispiel Václav Vážnýs*, Zeitschrift für Slavistik 49, 4/2004, s. 420–433.
- Michal STEHLÍK, *Češi a Slováci 1882–1914. Nezřetelnost společné cesty*, Praha 2009.
- Ján STEINHÜBEL, *Das Fürstentum von Neutra (Nitra) im Grossmährischen Reich und in Ungarn*, In: Europas Mitte um 1000. Beiträge zur Geschichte, Kunst und Archäologie. Bd. 1. Handbuch zur Ausstellung, Stuttgart 2000, s. 311–313.
- Ján STEINHÜBEL, *Uhorské kráľovstvo a Nitrianske kniežatstvo za vlády Štefana I.*, Historický časopis 48, 1/2000, č. 1 s. 3–34.
- Ján STEINHÜBEL, *Nitrianské kniežatstvo*, Budmerice 2004.
- Ján STEINHÜBEL, *Kapitoly z najstarších českých dejín 531–1004*, Kraków 2011.
- Ján STEINHÜBEL, *Praha, Krakov a Olomouc – tři hrady a tři části říše českých Boleslavov*, In: Proměna středovýchodní Evropy raného a vrcholného středověku. Mocenské souvislosti a paralely, Martin Wihoda – Lukáš Reitingger a kol. (edd.), Brno 2010 (= Země a kultura ve střední Evropě 14), s. 61–96.
- Stratené město. Bratislava – Pozsony – Pressburg. Kto zbúral podhradie? Národy a etnické čisťky v Bratislave 20. storočí*, Eduard Nižňanský – Ivan Bútora a kol. (edd.), Bratislava 2011.
- Lukáš SVĚCHOTA, *Pamiatky a Trianonská zmluva*, Pamiatky a múzeá – revue pre kultúrne dedičstvo 58, 4/2009, s. 12–17.
- Marek SYRNÝ, *Tri pražské dohody v politike Demokratickej strany na Slovensku v rokoch 1945–1947*, In: Kapitoly z dějin slovenských dějin: k 70. narozeninám PhDr. Michala Barnovského DrSc., Jan Pešek a kol. (edd.), Bratislava: 2006, s. 42–56.
- Zdeněk ŠAMBERGER, *Studie k dějinám československého archivnictví*, Praha 2005.
- Petr ŠÁMAL, „Josefa Šusty léta protektorátní“, In: *Věda v českých zemích za druhé světové války, Věda v českých zemích za druhé světové války. Sborník z konference*, Hana Barvíková (ed.), Praha 1998 (= Práce z dějin Akademie věd, řada C, fasc. 3), Praha 1998, s. 69–80.
- Ivan ŠEDIVÝ, *Češi, české země a Velká válka 1914–1918*, Praha 2001.
- Juraj ŠEDIVÝ, *Poučenie z krízového vývoja v stredovekej scholastike alebo esej o nás stredovekároch*, In: Forum historiae. Časopis pre históriu a príbuzné spoločenské vedy 1 [online], 1/2007, Dostupné z: http://www.forumhistoriae.sk/FH1_2007/texty_1_2007/Sedivy.pdf.
- Karel ŠIMA, *Velké vyprávění o lingvistickém obratu v teorii dějin a malý příběh české historiografie*, In: Paralely, průsečíky, mimoběžky. Teorie, koncepty a pojmy v české a světové historiografii 20. století, Lucie Storchová – Jan Horský (edd.), Ústí nad Labem 2009, s. 67–94.
- František ŠMAHEL, *Úcta k svatému Václavu v husitských Čechách*, In: Svatý Václav. Na Památku 1100. výročí narození knížete Václava Svatého, Petr Kubín (ed.). Praha 2010 (= Opera Facultatis theologicae Universitatis Carolinae Pragensis Historica et historia atrium vol. XI), s. 281–300.
- František ŠMAHEL – Martin NODL, *Kutnohorský dekret po 600 letech. Bilance dosavadního bádání*, ČČH 107, 2009, s. 1–45.
- Vladimír ŠMILAUER, *O osídlení středního Slovenska (Odpověď prof. Dr. V. Chaloupeckému)*, Bratislava. Časopis Učené společnosti Šafaříkovy 7, 1933, s. 511–514.
- Jiří ŠPĚT, *Po stu letech (K výročí Českého časopisu historického)*, ČČH 93, 1995, s. 3–24
- Jiří ŠPĚT, *Historický klub za starostování Jaroslava Werstadta*, Práce z dějin Akademie věd 2, 1/2010, s. 13–34.

- Josef ŠRÁMEK, *Osobnost procházející dějinami, stále záhadný Kristián. Mnich kláštera sv. Emmerama v Řezně, nebo sv. Benedikta, Bonifacia a Alexia v Břevnově?*, Studia theologica 10, 1/2008, s. 32–40.
- Vavro ŠROBÁR, *Československá otázka a „hlasisti“ (k 60. narozeninám dra. P. Blahu) II.*, Průdy 11, 1927, s. 267–276.
- Jiří ŠTAIF, *Historici, dějiny a společnost. Historiografie v českých zemích od Palackého a jehopředchůdců po Gollovu školu, 1790–1900*, Praha 1997.
- Jiří ŠTAIF, *František Palacký. Život, dílo, mýtus*, Praha 2010.
- Václav Vilém ŠTECH, *Dohady a jistoty*, Praha 1967.
- Xénia ŠUCHOVÁ, *Niekoľko poznámok k syntéze Zdenka Kárnika o dejinách Prvej republiky, Človek a spoločnosť - internetový časopis pre pôvodné, teoretické a výskumné štúdie z oblasti spoločenských vied 7, 3/2004* [online], dostupné z: <http://www.saske.sk/cas/archiv/3-2004/index.html>.
- Xénia ŠUCHOVÁ, *Idea československého štátu na Slovensku 1918–1939*, Bratislava 2011.
- Dušan TOMÁŠEK, *Nevyhlašená válka. Boje o Slovensko 1918–1920*, Praha 2005.
- Josef TOMEŠ, *Historie v čase zkoušky*, Praha 1992.
- Josef TOMEŠ, *Za samostatný český stát. Fenomén České strany státoprávně pokrokové (1908–1914)*, Střed 1, 2/2009, s. 23–62.
- Dušan TŘEŠTÍK, *Počátky Přemyslovců. Vstup Čechů do dějin (530–935)*, Praha 1997.
- Dušan TŘEŠTÍK, *Slovanská liturgie a písemnictví v Čechách 10. století. Představy a skutečnost*, In: Svatý Prokop, Čechy a střední Evropa, Petr Sommer (ed.), Praha 2006, s. 189–218.
- Viliam TURČÁNY, *Krasko v Detvane*, Slovenská literatúra 11, 1964, s. 607–620.
- Kristina UHLÍKOVÁ, *Zdeněk Wirth, první dvě životní etapy (1878–1939)*, Praha 2010.
- Dušan UHLÍŘ, *Politický vzestup Milana Hodži v československé vnitřní politice*, ČMM 80, 1/2011, s. 77–95.
- Zdeněk URBAN, *Problémy slovenského národního hnutí na konci 19. století*, Praha 1972.
- Juraj VALKO, *Dejiny očami Jozefa Škultétyho*, Štúdie o minulosti Slovenska a sveta. Historia nova I/2010, s. 116–137. Téz [online] Dostupné z: < http://www.fphil.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/ksd/HinoI-2010-2g.pdf>
- Branislav VARSÍK, *Husiti a reformácia na Slovensku do Žilinskej synody*, Bratislava 1932.
- Martin VAŠŠ, *Slovenská otázka v 1. ČSR (1918–1938)*, Martin 2012.
- Věda v českých zemích za druhé světové války. Sborník z konference*, Hana Barvíková (ed.), Praha 1998 (= Práce z dějin Akademie věd, řada C, fasc. 3).
- Věda v Československu v letech 1945–1953. Sborník z konference. (Praha, 18.–19.11.1998)*, Blanka Zilynská – Petr Svobodný (edd.), Praha 1999.
- Gabriel VIKTOR, *Legenda rokov meruósmych*, Bratislava 1998.
- Jan VOLÁK, *Univ. prof. PhDr. Václav Chaloupecký: 120 let od jeho narození a 50 let od jeho úmrtí*, Listy starohradské kroniky 25, 2002, s. 45–53.
- Jan VOLÁK, *Zámek Dětenice – letní sídlo knížete Othenia Bernarda Maria Lichnowského-Werdenberga (1826–1887). (180 let od narození velkopřevora Maltézských rytířů)*, [Listy starohradské kroniky](#) 29, 2/2006, s. 60–65.
- László VÖRÖS, *Premeny obrazu Slovákov v maďarskej hornouhorskej regionálnej tlači v období rokov 1914–1918*, Historický časopis 54, 3/2006, s. 419–450.
- László VÖRÖS, *Analytická historiografia versus národné dejiny. „Národ“ jako sociálna reprezentácia*, Pisa 2010.
- László VÖRÖS, *„Národ“: vec, skupina či kategória?*, In: Kapitoly z histórie stredoeurópskeho priestoru v 19. a 20. storočí. Pocta k 70-ročnému jubileu Dušana Kováča, Edita Ivaničková (ed.), Bratislava 2011, s. 50–63.
- Pavla VOŠAHLÍKOVÁ, *Češi na Slovensku – Slováci v Čechách a na Moravě. Tvůrci legend a mýtů na přelomu 19. a 20. století*, Moderní dějiny 3, 1995, s. 7–22.
- Jaroslav WERSTADT, *Odkazy dějin a dějepisců*, Praha 1948.
- Martin WIHODA, *Morava v době knížecí 906–1197*, Praha 2010.
- Renata WOLGEMUTHOVÁ, *Příspěvek k dějinám českého anarchistického hnutí v letech 1900–1914*, Rozpravy ČSAV 81, Řada společenských věd, sešit 8, Praha 1971.
- Ján ZAMBOR, *Ivan Krasko a poézia českej moderny*, Bratislava 1981.
- Zdeněk Wirth pohledem dnešní doby*, Jiří Roháček – Kristina Uhlíková (edd.), Praha 2010.
- Anna ZELENKOVÁ, *Medzi vzájomnosťou a nevzájomnosťou. Sondy do česko-slovenských a slovensko-českých literárnych vzťahov*, Praha – Nitra 2009.
- Eugen ZELENÁK, *Konstruktivismus a pluralita v histórii*, Ružomberok 2011.
- Milan ZEMKO, *Slovakizácia Bratislavy v 20. storočí podľa štatistik*, In: Slovensko a svet v 20. storočí. Kapitoly k 70. narozeninám Valeriána Bystrického, DrSc. Bratislava 2006, s. 26–33.
- Milan ZEMKO, *Prúditi v čase, ktorý trhol oponou*, In: Kapitoly z histórie stredoeurópskeho priestoru v 19. a 20. storočí. Pocta k 70-ročnému jubileu Dušana Kováča, Edita Ivaničková (ed.), Bratislava 2011, s. 269–280.

Život plný střetů. Dílo a odkaz Jana Slavíka (1885–1978), Lukáš Babka – Pavel Roubal (edd.), Červený Kostelec – Praha 2009.